

PIET VAN DER VEEN, MOLENAAR IN HART EN NIEREN

door H.A. Hachmer.

Komende vanaf Zuidhorn wordt de plattelandsidylle wreed verstoord. Achter molen *De Jonge Held* doemen flatgebouwen op. De molen strijdt blijkbaar niet alleen tegen het opkomende water. Het molenaarshuisje lijkt zich te berusten in deze situatie. In dit huisje woont Piet van der Veen met zijn vrouw Alie, dochter en zoon. Laatstgenoemde toont al net zoveel belangstelling voor molens als zijn vader.

Op de avond dat we naar Leegkerk rijden, draait de molen. Piet heeft het door hem zo verfoeide elektrische gemaal uitgeschakeld, want hij is molenaar in hart en nieren.

Piet heeft dat niet van een vreemde. Zowel vader als grootvader Van der Veen waren molenaar, zoals molenaars behoren te zijn. Voor hen werd de molen meer dan een werktuig. Grootvader Hidde maalde op verschillende molens.

Na vele rondzwervingen vond hij zijn rust bij molen *De Kriegsman* te Hoogemeeden. Daarvoor had hij gedraaid te Peize, Niebert, Middelstum en Den Horn. Te Hoogemeeden werd Rink, de vader van Piet, geboren. Grootvader Hidde bracht

de liefde voor het vak over op Rink. In 1947 kreeg hij de kans om op eigen benen te staan.

Rink van der Veen werd benoemd tot molenaar op molen *De Ruimte* te Tinalinge. Bij deze molen zag Piet het levenslicht.

In 1955 verhuisde het gezin naar molen *De Meervogel* te Hoeksmeer. De geschiedenis herhaalde zich. Vader Van der Veen bracht de liefde voor molens over op zijn zoon, Piet, die geen molenaarsdiploma bezit, kon zich geen betere leermeester wensen. Op 12-jarige leeftijd stond hij al aan de vang!

Het jaar 1967 werd een dramatisch jaar voor de familie Van der Veen. Zowel molen *De Kriegsman* te Hoogemeeden als *De Ruimte* te Tinalinge gingen in vlammen op. Juist de molens waarmee de familie zich zo verbonden voelde. Piet en zijn vader hebben nog gekeken bij de troosteloze restanten van *De Ruimte* te Tinalinge. De eindeloze kruiketting en de kruiiler lagen onbeschadigd tussen de puinhopen. Men heeft deze toen meegenomen naar molen *De Meervogel*, alwaar ze hun functie herkreten. Verder rest er niets meer van deze molens. *De Kriegsman* laat zich nog wel eens zien, aldus Piet. 's Zomers is het achtkant goed zichtbaar. Het gras verdort boven de fundamenten. Op zo'n moment gaat Piet liever niet naar deze plaats.

Het afbranden van beide molens is volgens hem te wijten aan nalatigheid. *"Elke molen moet tijdens storm met de kop in de wind staan en minstens aan de ketting liggen. Bovendien moeten er goede beveiligingen in het bovenwiel aangebracht zijn. Dit had men bij beide molens verzaakt."*

Piet steekt ook een waarschuwend vinger op naar sommige vrijwilligers. *"Ik ben wel eens uit een molen gegaan, zo hard draaide men. Ben je dan molensliefhebber? Een verspeelde molen krijg je nooit weer."*

Tijdens het gesprek kijkt Piet regelmatig op naar de molen. De televisie stoorst met de snelheid van de molen mee. Op deze wijze houdt hij al vijftien jaar *De Jonge Held* in de gaten. Bij buig weer blijft Piet in de molen. Vervelen

doet hij zich nooit. Er zijn genoeg klusjes, die je op zo'n moment kunt doen.

De boeren keken overigens wel vreemd op, toen er in 1974 een 22-jarige molenaar op *De Jonge Held* kwam. Zou dat wel goed gaan? Het ging goed. Piet werd in de beginperiode goed door de wol gehaald. Zijn vrouw maakte in die tijd moeilijke momenten mee. Het huisje bij de molen, *Windlust* genaamd, was bepaald geen woonlust. Het lekte overal. Gas en water waren niet aanwezig. Men moest zich behelpen met een oude kolenkachel en een al evenoude pomp.

Op aandringen van Alie werd het huis totaal verbouwd. In de winter van 1974-'75 woonde men tijdelijk te Ennum. Piet bivakteerde in de molen. Hij had een klein deel afgeschut met plastic en hout. Een elektrisch kacheltje hield de boel op temperatuur.

"Best warm", aldus Piet. 's Morgens tussen vier en vijf uur stond hij paraat. Begon het te waaien, dan ging hij uit bed en naar de molen.

"Ik ben een echt ochtendmens. Wat is er mooier dan een opkomende zon? Zonde om die tijd te verslapen."

Zijn vrouw was in ieder geval blij dat het huis klaar kwam. De inrichting is weer bij de tijd. Het huis ziet er van buiten kleiner uit dan het van binnen is. Boven is het nog krap, maar ja, je moet er wat voor over hebben om met een molenaar getrouwd te zijn.

Piet noemt zijn molen een ijdele molen. Een beetje wind is genoeg om hem te laten draaien. Soms moet je goed opletten, maar hij sloeg nog nooit op hol.

"Ik heb wel eens 1200 uur per jaar gedraaid. Er waren jaren bij dat je niet op vakantie kon, zo nat waren die zomers. Er waren ook winterdagen die enorm nat waren. Op een Oudejaarsdag heb ik eens van 6.40 uur tot Nieuwjaarsdag 2.00 uur gedraaid. Je kon op dat tijdstip nog niet zien dat het water gezakt was. Ongelooflijk. Het weer blijft altijd onvoorstelbaar. De molen stond een keer te malen bij een stevige zuidenwind. Het leek me ver-

Midden in de weilanden met de grazende koeien, onder de rook van de Stad, naast een drukke autoweg gelegen, altijd onder wind en wolken, dat is de molen "De Jonge Held" met rechts de molenaarswoning "Windlust".

© Foto: copyright: Nieuwsblad van het Noorden.

trouwd om de krant op te halen uit de brievenbus bij de weg. Ik had de fiets nog niet gekeerd of de wind kwam vol uit het westen. Er was met de fiets niet tegenin te komen. Gelukkig draaide de molen door de verkregen snelheid nog even op het zuiden door. Ik wist niet hoe snel de molen stil te zetten."

Een wereldtitel sprinten op de fiets haalde hij niet; maar de molen stond stil en dat was het belangrijkste. Je moet er niet aan denken, als de wind achter de kleppen geslagen was.

Eén keer had Piet pech. *De Jonge Held* bezat een stenen vijzelbak. Af en toe lieten er wel eens stenen los, maar het was niet verontrustend. De vijzelbak werd zelfs gerestaureerd. Alles leek veilig. Toch gebeurde er iets

waarmee zowel de molenmaker als Piet geen rekening mee hadden gehouden. Op een middag begon de molen hard te draaien, terwijl de wind niet toenam. Vol verbazing liep Piet naar de molen. Daar aangekomen constateerde hij dat de vijzel totaal stuk gemalen was. Wat was er gebeurd? Vorst in de grond had de stenen van de vijzelbak naar binnen gedrukt. Hierdoor was deze te nauw geworden met bovenstaand gevolg.

De bezoekers vormen een hoofdstuk apart. Piet heeft het idee dat het de eerste zeven jaren drukker was dan nu. De mensen blijven bij de weg staan en maken daar de foto's.

De mensen, die wel naar de molen komen, zijn afkomstig uit alle windstreken. Hun reacties zijn bijna altijd positief. Sommigen brengen zelfs geschenken mee. Zo kreeg hij van een paar Israëli's een mapje met prachtige munten. Bezoekers uit Korea gaven hem een mooie herinneringspenning van de Olympische Spelen te Seoel.

Een man in een oud Opeltje bracht de grootste verrassing. Deze kondigde zich aan met: "I am hungry." Tja, dacht Piet, we zijn geen restaurant of gaarkeuken. Al gauw bleek het om een mis-

verstand te gaan. De man kwam uit Hongarije! Na een uitgebreide rondleiding kreeg Piet een grote pot honing voor het geval hij "hungry" werd.

Eén bezoeker hoefde om de familie Van der Veen niet meer te komen. Deze trapte tijdens hun afwezigheid een raam in en doorzocht het huis. Gelukkig nam hij niets mee.

De boeren in de omgeving houden de molen overigens goed in de gaten. "We hebben altijd goede contacten met hun gehad. Zijn we op vakantie, dan letten ze extra op." Piet vindt het alleen jammer dat ze voor een elektrisch gemaal gekozen hebben. Van hun standpunt gezien kan hij het wel begrijpen.

De landbouwwerktuigen worden steeds

Onder een zelfzwichter poseert molenaar Piet van der Veen voor 'De Zelfzwichter'.

Foto: H. Schaletzke, Berlijn.

zwaarder. De investeringen zijn hoog en dan kun je je geen windstille dagen veroorloven met veel neerslag. Men wilde het land op en elke dag stilstand kost geld.

Tot slot van het gesprek lopen we nog even door de molen. *"Moet je horen, dat geluid van water is toch prachtig."*

Ondertussen is het 23.00 uur geworden. De molen wordt stopgezet en aan de ketting gelegd. Uit de onderste roede missen twee kleppen. De geit, die rond de molen graast, drukt anders deze kleppen eruit.

Eén ding is duidelijk, niet iedereen heeft zo'n hart voor molens als Piet van der Veen.
